

Selectieve jacht op grof wild in de Hoge Ardennen

R. HERMAN

Ondervoorzitter van « Les Amis de la Fagne »

Beheerder van « Inter-Environnement-Wallonie »

Edelhert



« Eerder dan een sport dient de jacht een kunst, een wetenschap, een ethiek te zijn ; zij moet zich aan een strenge discipline onderwerpen om als een volwaardige activiteit te worden aanzien, die men kan inschakelen in de reeks veelzijdige ontspanningsmogelijkheden die het woud in overvloed biedt : frisse lucht inademen, wandelen, planten verzamelen, waarnemen, hengelen, poëtische inspiratiebron... »

Deze regels werden ontleend aan het boekje dat in 1971 dankzij een toelage van het Ministerie van Landbouw en de Federatie voor de Jacht op Grof Wild, werd uitgegeven door de « Groupe de Travail pour l'Etude de l'Equilibre Forêt-Gibier ». Dit uittreksel koos ik als inleiding tot mijn artikel omdat het volgens mij uitstekend de geest samenvat waarin de natuurbeschermers, meer speciaal « Les Amis de la Fagne » het probleem van de relatie jacht-natuurbehoud benaderen.

Enerzijds ben ik ervan overtuigd dat de jacht tegenwoordig geen doel op zich meer mag zijn, maar eventueel wel een middel ten dienste van ruimere doeleinden : het natuurbehoud in de ruimste zin van het woord, het behoud of herstel van het natuurlijke evenwicht, het beheer van de in 't wild levende fauna en de biotopen waar zij leeft.

Ik herhaal wel degelijk, een middel onder vele andere, maar geen doel, en een middel waarmee niet lichtzinnig mag omgesprongen worden. Anderzijds moet het eventueel beoefenen van de jacht ingeschakeld worden in de lijst van menselijke activiteiten die in natuurlijke milieus plaatsvinden, en dus verenigbaar zijn met de talrijke sociale, didactische, toeristische en wetenschappelijke eisen die men tegenwoordig aan het woud stelt. Dit geldt vooral voor een streek zoals de Hoge Venen, waar al deze soms tegenstrijdige belangen zich manifesteren.

Vroeger doodde de mens wilde dieren om in zijn voedsel te voorzien en te overleven, en vaak waren zijn overlevingskansen gebonden aan de aanwezigheid van wilde dieren waarop hij kon jagen. Sommige soorten hebben van meet af al een vorm van bescherming genoten, omdat de mens er zorg voor droeg zijn voedselbron niet uit te putten. Men kan natuurlijk niet beweren dat de toestand vandaag nog dezelfde is, vooral niet in onze sterke technologische samenleving. Het wild waarop de fijnproever verlekkerd is, is tegenwoordig niets meer dan een weeldeartikel dat niet in een levensbehoefte voorziet, en het zou naïef zijn de jacht nog te verrechtvaardigen als provianderingsbron voor slagers en restauranthouders.

Mijns inziens kan men de jacht al evenmin rechtvaardigen uit liefde voor de sport of als openluchtontspanning. Wanneer het er op aankomt hun vaardigheid in het hanteren van een geweer te bewijzen, kunnen de kampioenen in spe zich aansluiten bij een vereniging voor kleiduiven schieten of aan schietwedstrijden deelnemen. En beantwoordt het aan een, overigens rechtmatig, verlangen door bossen en velden te zwerven, zich uit te leven in een gezonde lichamelijke ontspanning in de vrije natuur, met volle teugen van de boslucht te genieten, of eenvoudigweg een mooie zonsopgang of -ondergang mee te maken, dan is het overbodig een geweer te hanteren en dieren onder schot te nemen. De duizenden wandelaars en fietsers die op uitstap trekken, de talloze deelnemers aan de geleide uitstappen die onze verenigingen inrichten, genieten evenveel, zoniet meer, van de frisse streling van een zachte bries of het steeds wisselende schouwspel van de natuur. Overigens, om de schichtigste dieren van zo nabij mogelijk gade te slaan, en ter plaatse waardevolle gegevens omtrent hun gedragingen te verzamelen, is het in elk geval beter zich van een goede verrekijker of fototoestel te voorzien dan van een karabijn. Met in 't wild levende dieren wedijveren in geduld en list, is minstens even aantrekkelijk gewapend met een camera als met een geweer.

We weten natuurlijk wel dat men de zaken niet te simplistisch moet voorstellen, en dat in dit bepaald geval toeristen en beeldjagers van allerlei slag ook problemen stellen; later zullen we hierop terugkomen.

Wat ik vooral wilde benadrukken is dat de jacht, met andere woorden het doden van een bepaald deel van de wildstand, nooit een willekeurige daad mag zijn.

Elke tussenkomst in het spel van de natuur, en zeker een zo radicale interventie als het doden van vertegenwoordigers van één of andere soort, moet steunen op ernstige wetenschappelijke en eventueel economische overwegingen, die in alle opzichten verenigbaar zijn met het natuurbehoud. Voor overwegingen van sportieve en recreatieve aard, zonder wetenschappelijke inzichten, is in deze redenering geen plaats. Beter gezegd, we zien de jacht uitsluitend als een interventiemethode waartoe men soms zijn toevlucht moet nemen in het kader van een verstandig beheer van een waardevol patrimonium, dat van de in 't wild levende fauna en haar natuurlijk woongebied. Wij wensen dat de jager zich belast zou voelen met een duidelijk omliggende opdracht, met een verantwoordelijke rol in het beheer van een gemeenschappelijk erfgoed dat hem niet persoonlijk toebehoort en waarover hij niet naar willekeur mag beschikken.

Het stoort ons geenszins indien deze opdracht hem ontspanning, hem een persoonlijke voldoening schenkt, en hem terzelfdertijd de gelegenheid biedt zijn longen te zuiveren, zijn lichaam in beweging te houden of zijn schietvaardigheid te tonen, maar al deze elementen zijn dan van ondergeschikt belang, en geenszins een voorwendsel of rechtvaardiging om te jagen.

Na deze theoretische uiteenzetting zou ik dieper willen

ingaan op de problemen in verband met de vrijwaring en het beheer van de populaties grote zoogdieren van de Ardense wouden. Hiermee bedoel ik voornamelijk de Herten, Reeën en Everzwijnen, die men meestal als « grof wild » bestempelt. Men heeft vastgesteld dat momenteel in het Waalse landsgedeelte gemiddeld ongeveer 20.000 Herten en Reeën, en 5.000 tot 6.000 Everzwijnen voorkomen. Is het wenselijk dat deze populaties behouden blijven, of zelfs toenemen? Deze vraag kan misschien verwondering wekken. Maar men moet zich toch afvragen of het inderdaad de moeite waard is het voortbestaan te bevorderen van soorten die, hoewel inheems, toch herhaaldelijk op het punt hebben gestaan uit te sterven, en waarvan men niet kan beweren dat zij, ecologisch gezien, nog volkomen thuis horen in een totaal gewijzigd milieu. Dit geldt vooral voor het Everzwijn en ook voor het Hert, waarvan in 1845 nog slechts 3 tot 4 exemplaren waren overgebleven in het woud van Freyer. Pas na 1875 heeft de soort zich opnieuw in het Sint-Hubertuswoud gevestigd. In de Hoge Venen heeft men eveneens tot het einde van de 19de eeuw moeten wachten vooraleer sprake kon zijn van een herkolonisatie, die ondanks de schade door twee wereldoorlogen, tot op onze dagen tamelijk goed heeft stand gehouden. Maar, zullen enkele bosbouwkundigen opwerpen, tot welke prijs en ten koste van hoeveel schade aan de houtopbrengst van het woud. Het is dus eigenlijk niet zo abnormaal zich af te vragen of deze dieren nog thuishoren in een omgeving waarop de mens reeds lang zijn eigen stempel heeft gedrukt.

Toch zal het bij niemand opkomen dat de grote hoefdieren moeten verdwijnen, - tenzij bij iemand voor wie het bos alleen een « houtakker » is - vooral omdat, ofschoon de dieren niet in natuurlijke omstandigheden voorkomen, de wilde fauna een waardevol bezit is. In tijden zoals de onze verdient alles wat erin geslaagd is in een beton- en aardoliebeschaving tot nog toe te overleven, onze volle belangstelling. Vermits het onmogelijk is nog volledig ongeschonden, gave ecosystemen te beschermen, die in ons land niet meer voorkomen, moet alles in het werk gesteld worden om de halfnatuurlijke landschappen zo aantrekkelijk mogelijk te bewaren. Zoals voornoemd boekje het zo duidelijk benadrukt « is het meestal waar dat de aangroei van een gevarieerde in 't wild levende fauna een blijk van gezondheid is van het menselijk leefmilieu in zijn geheel ».

Indien we het eens zijn over het principe van het behoud van de grote zoogdieren, dan valt het nog te bezien op welke wijze hun voortbestaan kan verzekerd worden in de huidige omstandigheden en in het best mogelijke evenwicht met hun milieu, en welke rol de jacht krijgt in het beheer van deze dieren.

In verband met deze grote dieren moeten we drie belangrijke opmerkingen maken :

- De hertachtigen hebben tegenwoordig nog nauwelijks natuurlijke vijanden. Vossen en Wilde

katten slagen er slechts in enkele jonge of stervende dieren te vangen. De afwezigheid van Wolven, Lynxen en Beren maakt dat deze grote roofdieren geen predatiedruk en dus ook geen selectie uitoefenen. De enige overgebleven natuurlijke vijanden van de hertachtigen zijn barre weersomstandigheden en ziekten, waarvan de uitwer-

king alleen op lange termijn zichtbaar is. Bij afwezigheid van predatie zijn zowel de aantallen als de genetische constitutie van de populatie niet in evenwicht.

- Het halfnatuurlijk of uitgesproken kunstmatig milieu waarin deze planteneters voorkomen is eerder

Reeget, een en al oor, oog en neus



beperkt en vertoont de neiging nog meer in te krimpen. Bovendien heerst er een grote voedselschaarste. Het natuurlijke Ardense woud, met zijn loofbomen en uitgestrekte struwelen en grasvlakten, was heel wat rijker dan de sparrewouden van vandaag. Wanneer de dieren te talrijk worden oefenen zij vlug een overdreven druk uit op hun milieu, waardoor ongeoorloofde schade wordt aangericht door totale afgrazing en ontschorsing, ook aan de landbouwgewassen.

- Deze twee elementen, gebrek aan predatoren en beperkt voedselarm milieu, maken het noodzakelijk het aantal hertachtigen te beperken en de kwaliteit te selecteren. Het is immers utopisch zich in te beelden dat eens troepen Wolven en enkele koppels Lynxen opnieuw de Ardense wouden zullen bevolken. Persoonlijk betreur ik het, maar laten we realistisch blijven. Ook indien men erin slaagt de voedselvoorziening van onze wouden in zekere mate te verbeteren, kan men onmogelijk de toestand dermate ombuigen, dat de bossen onbeschadigd zullen weerstaan aan de druk van een onbeperkt aantal hertachtigen. In één jaar bedraagt de gemiddelde aangroei van de populatie immers ongeveer 60% van het aantal vrouwelijke dieren. Het lijkt dus

onvermijdelijk dat de mens dit bestand in toom houdt.

De organisatie zelf van de jacht zoals ze in België wordt beoefend zal ik buiten beschouwing laten. Maar wat ook de vigerende organisatievorm zij, het huidige systeem van openbare aanbesteding of gelijk welke andere formule die men in de plaats wil stellen, het doel en de imperatieven van de ingreep van de mens op de grote fauna moeten ongewijzigd blijven: het bestand een zo harmonisch mogelijke evolutie waarborgen, kwantitatief en kwalitatief zo dicht mogelijk de natuurlijke evolutie benadert.

Is zoiets werkelijk te verwezenlijken?

Deze vraag zal ik beantwoorden door te wijzen op de initiatieven van de bosbouwers en jagers van de Hoge Venen. In 1973 werd immers te Eupen de « Conseil Cynégétique des Hautes Fagnes » opgericht, een vereniging zonder winstoogmerk die overeenkomstig haar statuten tot doel heeft « in het algemeen kader van het bosbeheer, op wetenschappelijke basis aan de grote wildsoorten optimale ontplooiingskansen te bieden ».

Momenteel groepeerde deze vereniging al diegenen die jagen op een territorium van meer dan 25.000 ha, voornamelijk domaniale en gemeentelijke wouden, wat grosso

Open plek, door Reeën in de sneeuw gekrabd



modo overeenkomt met het natuurpark van de Hoge Venen. Het opzet is des te belangrijker omdat het de eerste keer is dat men zich in België waagt aan het wetenschappelijk gefundeerd beheer van een zo uitgestrekt geheel, en dit in een vrije wildbaan, dit wil zeggen niet afgerasterde wouden. Dit opzet zonder weerga gold als een modelexperiment en wettelijke afwijkingen werden zelfs toegestaan inzake openingstermijnen en het aantal jaagbare dieren. Maar deze afwijkingen gingen gepaard met zeer strenge voorschriften die in het lastenkohier van de verhuring werden opgenomen, en dit op verzoek van de Hoge Jachtraad zelf. Deze voorschriften voorzien ondermeer zware boeten voor de jager die afwijkt van het afschotplan voor de herten. Zoals U waarschijnlijk al geraaden hebt is het afschotplan inderdaad de spil van dit modelexperiment: aan de hand van tellingen uitgevoerd in april-mei bepaalt men voor elke categorie en elke leeftijdsgroep het aantal jaagbare dieren, eerst op heel het territorium, daarna op elke jacht afzonderlijk. Een tamelijk ingewikkeld huishoudelijk reglement tracht alle jagers gelijke kansen te geven, natuurlijk op voorwaarde dat ze de spelregels eerbiedigen. Elk stuk wild dat geschoten wordt, moet met een ring in het kaakbeen worden gemerkt, en er wordt een streng toezicht gehouden, vooral door het verwijderen van kiezen, om de ouderdom van de dieren te bepalen.

Parallel met dit streven naar een meer wetenschappelijk gefundeerde jacht, werden ook bosbouwkundige maatregelen genomen: het aanleggen van nieuwe fourageerplaatsen, het bezaaien van de vuurgangen die vroeger onbeplant bleven, en de herverdeling van de wintervoederplaatsen moeten er toe bijdragen met een minimum aan schade de draagkracht van het milieu en het in stand houden van een relatief talrijk bestand te bevorderen.

Na zes jaar heeft het experiment ontegensprekelijk positieve resultaten opgeleverd. De verhouding tussen de populaties en de uitgestrektheid en het voedselaanbod van het milieu waar ze leven, lijkt thans beter. Maar vooral kwalitatief was het herstel spectaculair, vooral wat de verhouding van de geslachten aangaat: daar waar in verhouding tot een zeer uitgedunde populatie mannetjes, teveel hinden voorkwamen, benadert men nu, vooral in het noorden van het massief, de ideale proportie één/één. Vroeger, zoals het nu nog het geval is in sommige streken van de Ardennen, trof men geen oude herten meer aan, want zodra het dier volwassen werd en met zijn eerste gewei pronkte, ging er één of andere trofeeënjager op af, al was het maar om zijn buurman vóór te zijn. Tegenwoordig worden opnieuw oude herten waargenomen, die gespaard worden om de voortplanting van de soort in betere omstandigheden te bevorderen. De pyramidale ouderdomsstructuur herstelt zich blijkbaar en de populatie vertoont een betere hiërarchie. Maar het is nog te vroeg om al definitieve conclusies te trekken. Alles is nog niet perfect, verre van daar. Vergeten we niet dat een hert slechts na tien jaar zijn hoogtepunt bereikt, en dat het experiment nog maar zes jaar

oud is. Een ernstige handicap in dit verband is de duur van de jachthuren, die voor negen jaar worden afgesloten, want die tijdruimte biedt nauwelijks de gelegenheid de resultaten van het experiment te beoordelen. Zonder te willen beweren dat het experiment van de Hoge Venen een mirakeloplossing biedt, mag men er toch uit afleiden, en dit is dan het antwoord op de hoger gestelde vraag, dat een menselijke, ecologisch verdedigbare ingreep mogelijk is om de grote in 't wild levende fauna te beheren, maar dan alleen onder volgende voorwaarden:

- De gaafheid van de bosbiotopen moeten behouden blijven. Aangevreten, verkaveld en steeds meer versnipperd door de aanleg van nieuwe wegen dreigt het Ardens woud stilaan een zeer onveilig schuiloord voor de grote fauna te worden. Belangrijk is ook het probleem van de verkeersongevallen.
- Ook de bosbouwkundigen moeten zich met man en macht inspannen om het voedselaanbod van het biotoop te verhogen. Zij zelf hebben er alle belang bij, want indien men de dieren meer voedsel verschaft en ze naar aangepaste voedselterreinen lokt, zullen ze ongetwijfeld minder schade aan de beplantingen veroorzaken. De kosten die hieraan verbonden zijn kunnen natuurlijk op evenredige manier onder alle betrokkenen worden verdeeld.
- Het beheer van de dieren moet gebeuren aan de hand van een wetenschappelijk gericht afschotplan en door het verwerven van steeds grotere gebieden. Dit is vooral belangrijk voor het Hert dat een groot territorium bestrijkt en een zwervend leven leidt. Het afschotplan voor een populatie hertachtigen moet dus verschillende duizenden hectare bestrijken, of concreet, ten minste elk groot Ardens woudmassief. Bovendien zou het in een eindstadium voor heel de Ardennen kunnen uitgewerkt worden, mits de naburige beheerders in Duitsland, Luxemburg en Frankrijk natuurlijk bij het project worden betrokken, want dieren kennen geen grenzen.

Ik ben er mij van bewust dat een algemene invoering van het afschotplan wel ernstige problemen stelt, alleen al omdat er terzelfdertijd domaniale, gemeentelijke en particuliere domeinen bij betrokken zouden moeten zijn. Toch is dit de enige goede richting die men moet inslaan, indien men het er over eens is dat de in 't wild levende fauna een gemeenschappelijk patrimonium is, waarvan bescherming en beheer een gecoördineerde aanpak vereisen, buiten alle juridische en administratieve hinderpalen om.

De toepassing van een afschotplan wijzigt bovendien een heleboel gegevens. Zo wordt de kwestie van de openings- en sluitingsdatum daardoor van tamelijk ondergeschikt belang, want het is de kalender niet meer die willekeurig over de stopzetting van het jachtseizoen beslist, maar wel de stand van het jaarplan. Ook de overstreden vraag omtrent de vereiste minimum oppervlakte waarop gejaagd mag worden wordt bijkomstig, want er

wordt beroep gedaan op de eensgezindheid en coördinatie van alle jagers van de streek, welke ook de oppervlakte van hun jachtterrein is. Ook vervalt automatisch één van de meest ingeroepen redenen voor de plaatsing van kilometerlange afrasteringen, want met het vaak voorkomend geval van de « conservatieve » jager, die zich tegen burens die als « uitroeiers » bekend staan moet beschermen, moet dan voortaan niet meer afgerekend worden.

Ecologisch gezien is het duidelijk dat omheinen, bestemd om de dieren op kunstmatige manier binnen een min of meer beperkt gebied te houden, abnormaal zijn. Zij zouden alleen dan mogen toegelaten zijn, wanneer gewassen aan de rand van het woud speciaal dienen beschermd te worden, of ter beveiliging van het wild langs de grote wegen. In geen geval mogen zij het woudmassief volledig afsluiten.

Een selectief afschot schakelt ook praktisch definitief de klopjacht uit, vooral op het Hert en het Ree. Al laat ze een kwantitatieve selectie toe, de klopjacht berust toch nooit op een kwalitatieve selectie, hoewel die even belangrijk is. Voor grof wild zal men dus altijd de voorkeur geven aan de loerjacht of de korte jacht, de enige die werkelijk toelaten een dier gade te slaan en te beoordelen vooraleer het te schieten.

Natuurlijk zal het afschotplan alleen nuttig zijn wanneer het oordeelkundig wordt opgesteld aan de hand van nauwkeurige tellingen en in functie van criteria die rekening houden met alle aspecten van het probleem. De tellingen en het opstellen van de plannen zouden in samenwerking tussen jagers, houtvesters, ecologen en natuurbeschermers moeten gebeuren. Het valt niet te ontkennen dat in de praktijk de vaststelling van criteria voor een selectie « die de natuurlijke selectie benadert », een probleem is dat makkelijker besproken dan toegepast kan worden. Wat het Hert aangaat is het belangrijk hoofdzakelijk rekening te houden met het uitzicht van het gewei, maar ook andere criteria, die minder verband houden met de tamelijk willekeurige cultus van de trofee, kunnen een rol spelen. In dit opzicht moeten de waarnemingen en studies van alle betrokken middelen ijverig worden voortgezet, teneinde de evolutie van een soort beter te begrijpen, hoewel men vaak denkt er alles van af te weten. In elk geval zou men het accent moeten leggen op de selectie onder de jonge dieren, Ree- en Hertekalveren inbegrepen, vermits de juveniele onervaren dieren meestal voorbestemde prooien zijn voor eventuele predatoren. Vervolgens moet men ook met toenemende omzichtigheid te werk gaan bij het ingrijpen in de hogere leeftijdsklassen: het tegenovergestelde dus van een onzinnige wedloop naar trofeeën. Soms is deze omzichtigheid zelfs tegenstrijdig met de algemene bepalingen bij de opening van de jacht, die vaak de jacht op tienenders bevorderen en de selectie onder de jongere herten verwaarlozen. Opdat het plan zou slagen moet het ook stipt worden nageleefd, wat vooral vanwege de wachters van Waters en Bossen een strenge controle vereist. We ken-

nen allen boswachters die met enthousiasme hun opdracht vervullen en zich met hart en ziel van hun talrijke taken kwijten, inclusief het toezicht op de jacht, terwijl anderen daarentegen zeer onverschillig, zoniet afkerig staan tegenover de in 't wild levende fauna.

Laten we ook even het probeem van de wildstropen nader bekijken: iedereen weet spijtig genoeg dat degelijk georganiseerde benden, uitgerust met alle mogelijke moderne tuigen, de bossen afschuimen, en dat het moeilijk is ze te betrappen. De medeplichtigheid van bepaalde handelaars, hotel- en restauranthouders vergemakkelijkt helaas hun activiteiten. Ongetwijfeld moeten de boswachters ook beter worden uitgerust, zowel met mensen als met materiaal, om een efficiënte strijd aan te binden tegen een kwaal die schril contrasteert met een ecologische verantwoord beheer, en waartegen zelfs het beste beheersplan niet opgewassen is. Voegen we hier echter aan toe dat wanneer het erom gaat fouten in verband met de jacht te verdoezelen, de stropers soms een brede rug hebben...

In een bespreking zoals deze, omtrent het woudbeheer en de fauna die er leeft, dient men ook rekening te houden met een ander probleem dat sedert enkele jaren steeds meer op voorgrond treedt, vooral in sommige toeristische streken: het openstellen van de wouden voor het publiek, en de toenemende invasie van het woud door duizenden stedelingen, die als het ware bezeten zijn door een terugkeer tot de natuur, maar helaas meestal niet weten hoe er zich te gedragen. Deze toeristen komen onvermijdelijk in conflict met de jagers, en we weten maar al te goed bij ondervinding hoe sommige van deze ontmoetingen vaak in ruzie ontaarden.

Om dit te verhelpen moet in de eerste plaats een algemene opvoedingsactie begonnen of voortgezet worden. Deze moet in de familiekring beginnen, en ook op school, en onverpoosd worden aangemoedigd met alle beschikbare middelen, met de medewerking van de openbare besturen en van alle groeperingen die het natuurbehoud nastreven.

Wij voegen hier echter onmiddellijk aan toe dat de sociale rol van het woud tegenwoordig buiten alle betwisting valt. Het is duidelijk dat de vreedzame wandelaar die de natuur eerbiedigt, zijn wagen, radio en hond er uit weert, en in het woud een heilzame recreatie en ontspanning zoekt, er ten allen tijde welkom is. Deze toerist heeft minstens evenveel recht als alle andere gebruikers van het bos, met eerbied en onopvallend te genieten van het wisselende schouwspel van de natuur, van de schilderachtige hoekjes van het woud, en van de fauna en flora die er leven. Ongewenst zijn sommige huurders van jachten die zich gedragen alsof zij de eigenaars en alleenbeheersers zijn van het woud en zijn bewoners, en zich inbeelden dat ze alles of bijna alles mogen doen, en de anderen niets, omdat zij hun jachtrecht duur hebben betaald. Dit argument is volstrekt onzinnig, en lijkt wel een overblijfsel van de vroegere feodaliteit.



Edelhert: stieren met bastgewei

Het valt nochtans niet te ontkennen, dat vanaf het ogenblik dat men kiest voor het behoud van een in 't wild levende fauna, men zo goed mogelijk aan haar biologische noden en haar behoefte aan rust moet tegemoetkomen. Anderzijds is het ook zo, dat wanneer men van een jager verwacht dat hij zich aan een zeer streng afschotplan zou onderwerpen, men hem ook de gelegenheid moet bieden dit in de best mogelijke voorwaarden te doen. Men mag echter in niets overdrijven. De rust die, terloops gezegd, ook de wandelaar in het woud opzoekt, is in de natuur nooit volmaakt. Mochten er nog Wolven voorkomen, dan zouden onze hertachtigen wellicht even vaak worden opgeschrikt als nu door de mensen. Maar aanhoudende rustverstoringen die de dieren naar hun geheimste schuilplaatsen drijven moeten streng worden beteugeld. Hoe meer men een dier verontrust, hoe nachtelijker zijn gewoonten worden, en hoe moeilijker men een schietplan kan toepassen, omdat het wild zich niet meer vertoont. Men moet dus naar een vergelijk streven, de toeristen in zekere mate kanaliseren, zonder daarom het woud voor het publiek af te sluiten, de wandelaar naar ongemakkelijke kiezelpaden te verwijzen, en een drakonis bewakings- en repressiesysteem in te voeren, dat bovendien in een streek zoals de Hoge Venen in de praktijk onmogelijk kan toegepast worden.

Tijdens sommige weekends zou men hiervoor een uitgebreide politiemacht moeten mobiliseren en een wachter aan elke brandgang opstellen.

Wat wel aanbeveling verdient is een zekere indeling van het woud in de ruimte en in de tijd. Indeling in de ruimte kan geschieden door de aanduiding van zones uitsluitend voorbehouden voor de in 't wild levende dieren, vooral in de meest kwetsbare sectoren. Deze beperkte zones zouden tevens in de loop der jaren kunnen verplaatst worden, onder meer in functie van de evolutie van de vegetatie. Zij moeten natuurlijk op een duidelijke wijze aan het publiek kenbaar worden, en door iedereen geëerbiedigd worden, ook door de jagers. Deze zouden er alleen uitzonderlijk worden toegelaten, vooral voor het vervolgen van zieke of gekwetste dieren. Indeling in de tijd: de grote meerderheid der wandelaars bezoekt het woud tijdens het week-end, dus zou men hen in deze periode een zekere prioriteit moeten verlenen, terwijl de werkdagen aan de jagers kunnen voorbehouden worden. Deze regeling wordt in sommige sectoren van de Hoge Venen reeds toegepast. Het spreekt vanzelf dat ook tijdens de klopjachten de wandelaars moeten geweerd worden, maar ze moeten dan ook duidelijk aangekondigd worden. Bovendien zijn ze tamelijk zeldzaam, en het is zeker daar niet dat het schoentje wringt.

In elk geval lijkt het ons belangrijk dat al deze netelige problemen gemeenschappelijk zouden besproken worden door alle betrokken partijen: houtvesters, boswachters, jagers, toeristen, natuurbeschermers en ecologen,... Indien men het principe aanvaardt dat de grote fauna van onze wouden behouden moet blijven, met behoud van de kwaliteit, moet iedereen ook bereid zijn de gevolgen van deze optie te aanvaarden. Voor de bosbouwer zal het een kleine daling van de houtopbrengst betekenen, de toerist zal zich tot enige zelfdiscipline moeten dwingen, de jager zal zich aan een streng reglement moeten onderwerpen, en zijn activiteiten beperken tot een beheer dat niets te maken heeft met vernieling.

Zo kom ik terug op het boekje van de werkgroep « Forêt-Gibier » dat ik reeds in het begin aanhaalde. Onder de titel « Bent u er ook bij betrokken ? » besluit het met de volgende woorden : « In laatste instantie is ieder van ons bij de bescherming van het Hert, symbool van de grote fauna, betrokken ». Dus moet ook ieder van ons zijn steentje tot de algemene inspanning bijdragen. Dit algemeen overleg lijkt ons op alle niveaus belangrijk. Overal waar gestructureerde jagers- en natuurbeschermingsverenigingen bestaan, zou men contacten moeten leggen en gemeenschappelijke studies ondernemen, en indien een vergelijk mogelijk is, laat het dan onder alle betrokkenen zijn. Want oplossingen kunnen dan alleen doeltreffend worden toegepast wanneer zij door de voornaamste betrokken partijen worden bekrachtigd, en niemand voor een voldongen feit wordt geplaatst. Het voorbeeld gaat van hogere instanties uit : in de Waalse Hoge Raad voor het Natuurbehoud zetelen vertegenwoordigers van de jagers, maar geen enkele natuurbeschermers zetelt in die hoedanigheid in de Hoge Raad voor de Jacht. Is het geen tijd dat deze leemte wordt aangevuld ?

In de nieuwe Vlaamse Hoge Jachtraad is het natuurbehoud wel vertegenwoordigd, maar niet door een lid van de Vlaamse Hoge Raad voor Natuurbehoud. Andersom is er wel een vertegenwoordiging.

Deze enkele pagina's volstaan natuurlijk niet om alle aspecten te belichten van een probleem zoals de jacht. Dat zijn er veel, en we hebben alleen gepoogd de voornaamste punten ervan te belichten. Tal van elementen kwamen immers niet aan bod :

- de wildparken : indien ze exotische dieren in een Ardens decor tonen zijn ze natuurlijk ecologische nonsens. Indien de tentoongestelde dieren eigen zijn aan onze Ardense wouden, hebben ze een zekere didactische waarde, en vormen ze een trekpleister voor een bepaald toerisme dat op die manier uit meer kwetsbare biotopen wegblijft. Helaas zijn ze vaak overbevolkt en gebrekkig gepresenteerd en dus een karikatuur van de Ardense natuur.
- de everzwijnenfokkerijen : meestal zijn ze eveneens een ecologische nonsens. Deze praktijk kan men in geen geval als jacht betitelen, en nog veel minder als beheer van de in 't wild levende fauna.

- klemmen zetten en vergassen : Voor eens en altijd zou men er moeten van afzien de dieren als « nuttig » en « schadelijk » te bestempelen.

Niettegenstaande de wettelijke beschermingsmaatregelen worden helaas nog steeds roofvogels gevangen, en roeit men systematisch en blindelings de kleine roofdieren uit. Vooral het vergassen van Vossen is een jammerlijke vergissing, omdat het nut van deze ingreep met het oog op de bestrijding van de honds-dolheid hoegenaamd nog niet bewezen werd.

- de inplanting van soorten zoals de Moeflon en het Damhart : ecologisch is het totaal onverantwoord hun aanwezigheid te bevorderen in een milieu waar ze in voedselconcurrentie met andere planteneters treden.
- het jachtexamen : de invoering van dit examen beantwoordde aan een jarenlange wens van sommige jagers en natuurbeschermingsverenigingen. Maar de eerste examens die men organiseerde waren zo weinig ernstig dat de zin ervan volkomen verwaterde. Zoals de jacht zou ook dit examen op een werkelijke selectie moeten gericht zijn.
- de jacht in de natuurreservaten : in principe is elke vorm van jacht in de natuurreservaten verboden. Maar soms heeft men met een grondig onevenwicht af te rekenen, dat alleen door dit soort interventie kan hersteld worden. Onlangs nog werd men in particuliere reservaten met dit probleem geconfronteerd, omdat er te veel Everzwijnen voorkwamen die aanzienlijke schade aanrichtten. In dergelijke gevallen moet men ingrijpen om hun rangen uit te dunnen, zoals het ook elders zou gebeuren. Maar tot dergelijk besluit mag alleen worden overgegaan na een grondig onderzoek en na het advies van alle betrokkenen te hebben ingewonnen. Het mag nooit ontaarden in een gelegenheid om er een permanente jacht toe te laten, of ze tot andere dieren van het reservaat uit te breiden. We zeggen en herhalen nogmaals dat de jacht in uitzonderlijke gevallen een noodzakelijke beheersmaatregel kan zijn, maar op zichzelf mag ze nooit « het beheer » zijn.

Deze problemen en nog zoveel anderen zouden het voorwerp moeten uitmaken van open en opbouwende gedachtenwisselingen met alle betrokken milieus en partijen. Deze contacten kunnen immers vruchten afwerpen indien de algemene belangstelling op één bepaald punt wordt toegespitst : het natuurbehoud en het voortbestaan van de in 't wild levende fauna.

Om te besluiten ontleen ik nogmaals een zin aan een boekje « De jacht in België » dat ten behoeve van de kandidaten voor het jachtexamen werd opgesteld :

« Indien het toegelaten is iets aan de natuur te ontnemen, mag dit alleen op voorwaarde dat die er niet onder lijdt ».